

Nr 505.

Av herr **Carlström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 211, angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 211 angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten framläggas av regeringen den plan för arbetslöshetens bekämpande, som tidigare bebadats i statsverkspropositionen.

De nya linjer, efter vilka regeringen tänker sig den ekonomiska krisens mildrande och därmed också arbetslöshetens minskande, gå ut på ett stimulerande ingrepp i näringslivet från statens sida genom anordnande i stor skala av s. k. beredskapsarbeten. A. K:s hittillsvarande verksamhet skall enligt förslaget upphöra och allt arbete till arbetslöshetens lindrande skall betalas efter fria marknadens löner.

Efter den uttömmande diskussion i pressen och annorledes, som pågått sedan ett par månaders tid om regeringens arbetslöshetspolitik i dessa avseenden, är det ingalunda nödvändigt att ifråga om principerna upptaga något vidlyftigare resonemang. Den, som i likhet med undertecknad anser, att vägen ur krisen och arbetslösheten måste gå genom utjämning och anpassning å löne- och bytesmarknaden, kan givetvis ej finna regeringens förslag lyckligt. Tvärtom måste det anses leda till ett förlängande av krisen och arbetslösheten. Efter närmare studium av den föreliggande propositionen får man denna mening ytterligare förstärkt. Ty ett så omfattande förslag, uppgjort på så lösliga kalkyler, som det beredskapsarbetena bygger på, har man näppeligen hittills sett framläggas. Detta gäller särskilt ifråga om den s. k. inventeringen av arbetsföretag av kommunal och enskild karaktär, som upptagits som A. arbeten och vilka tänkas utförda redan under kommande budgetår. En stor del av dessa projekt ha säkerligen av vederbörande räknats med endast som önskemål i en avlägsen framtid och i varje fall ej *beslutats* till utförande. Och ingen som helst garanti finnes för, att samfälligheter och enskilda nu sätta dem igång, om ej bidragskvoten blir så stor, att de praktiskt taget utföras gratis av staten. Vad har f. ö. namnet *beredskapsarbeten* att göra med arbetsföretag av följande beteckningar: badhus, varmbadhus, skidbacksanläggning, krematorieanläggning, likbod, gymnastikhus, tvättstuga, busstation, polishäkte, m. m.

I riktlinjerna för 1930 års utredning om beredskapsarbetena förutsattes bl. a., att tillämpningen av allmänna arbetsmarknadens löner för dessa arbeten syntes försvarbar med hänsyn till beredskapsarbetenas natur att vara *oomtvistligt angelägna*. Det synes vara ett djärvt steg av regeringen att nu utan vidare ge namn och värdighet av beredskapsarbeten åt alla dessa mer eller mindre

omtvistligt angelägna arbetsföretag, som rafsats samman kring allt Sveriges land från kommuner och samfälligheter, som i känslan av att "nu gäller det att passa på och få något med" gärna stå till tjänst med "angelägna arbeten".

Det skall ingalunda förnekas, att omtvistligt angelägna arbeten böra kunna utföras i tider, då staten nödgas sätta arbetslösa händer i verksamhet. Men då skola också dessa arbeten kallas vid sitt rätta namn. Här tager regeringen statliga, kommunala och enskilda, beslutade och icke beslutade, angelägna och mindre angelägna arbeten och blandar samman dem i en enda sump: beredskapsarbeten. Hela denna manövers innersta syftemål måste anses vara att få bort den misshagliga lönepolitik, som tillämpas vid reservarbetena. Och ändå är denna lönepolitik icke av brutalare beskaffenhet än att hundratusentals människor här i landet, sysselsatta vid den s. k. modernäringen, få nöja sig med ännu ringare avlöning.

Påståendet att reservarbetena bli lika dyra som arbeten utförda till fria marknadens löner må vara huru riktigt som helst, i sammanhanget *konstlad* arbetsanskaffning är ju ingalunda arbetsresultatet huvudfråga. Huvudsaken härvid är att i en ond tid nödortfött hålla armarna i rörelse på det konstlade arbetsområdet tills dess den *naturliga* efterfrågan på arbetskraft kan uppsuga de arbetslösa. Vart det kommer att leda hän, om det allmänna går in för att skaffa folk lönande arbete, när det ej lönar sig längre att arbeta i den öppna marknaden, är inte svårt att förstå. Det allmännas arbetslöshetspolitik måste alltid vara så inriktad, att den, så fort ske kan, driver den arbetstagande åter till den enskilda förvärvsmöjligheten.

Från dessa utgångspunkter måste det anses ofrånkomligt, att med statsmedel understödda arbeten till arbetslöshetens lindrande fortfarande erhålla en särskild prägel av *hjälparbeten* och ej sammanblandas med statens, kommunernas eller de enskildas ordinarie arbeten. Av de till 34,880,600 kronor beräknade arbeten, som redan förut under olika huvudtitlar upptagits i statsverkspropositionen eller i sedermera avgivna propositioner, torde en avsevärd del kunna räknas till ordinarie arbeten. Av de återstående i förevarande proposition beräknade, inventerade företagen finnas även en del, som kunna räknas till nämnda kategori. Det bör alltså bli riksdagens, och i första hand särskilda utskottets, uppgift, att så rationellt som möjligt dela upp de föreslagna arbetsföretagen efter deras karaktär av ordinarie eller *hjälparbeten*. De förstnämnda böra utföras som hittills i vederbörande verks och myndighets regi och de sistnämnda fortfarande ombesörjas från en central ledning efter A. K:s mönster. Härav torde följa, att omfattningen av det samlade arbetsprogrammet kommer att minskas till en volym, som står i rimligare förhållanden till de summor, riksdagen kan finna rådligt att anslå för ändamålet.

Ifråga om de 20,000,000 kronor, som i propositionen föreslås skola utgå till främjande av bostadsbyggande, anser jag denna åtgärd föga välbetänkt i denna tid av onormala byggnadsarbetarelöner. Först då en absolut nödvändig anpassning av dessa löner till deras nyttovärde jämfört med annat arbete ägt

rum, kan det vara rimligt att staten ytterligare stöder byggnadsproduktionen. Vad vet man f. ö. om de mindre städernas och de mindre industrisamhällenas bostadsbehov framdeles — om industrikrisen fortsätter. Likaledes anser jag, att de 10,000,000 kronor, som föreslås som subventioner åt enskilda företag av allmännyttig karaktär eller till främjande av industriell verksamhet, äro föga motiverade. Så småningom komma vi dithän, att ingen i detta land vågar företaga sig något i egen kraft. Och ju mera staten stödjer på detta sätt, ju mindre anpassning och ju mindre *naturligt* arbete. Men förutsättningen för statens bestånd är folkets egna ansträngningar till övervinnande av svårigheterna.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 211 och till densamma anknytna förslag angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten, att en uppdelning av de skisserade arbetsföretagen sker, varvid arbeten av statlig eller annan ordinarie karaktär såsom hittills skola handhavas av vederbörande verk eller myndighet och till öppna marknadens kostnader och i övrigt hjälparbeten och understödsverksamhet ombesörjas av en central ledning med tillämpning av Arbetslöshetskommissionens principer för hjälpsamheten, samt

att riksdagen måtte avslå i propositionen gjorda framställningar om anslag av 20,000,000 kronor till bostadsbyggande och 10,000,000 kronor till subventioner och lån till enskilda företag m. fl., varför å sid. 37 och 38 i propositionen redogöres, och

att särskilda utskottet ville vidtaga de åtgärder till utformande av förslag, som på grund av denna hemställan kan föranledas.

Stockholm den 20 april 1933.

Oscar Carlström.